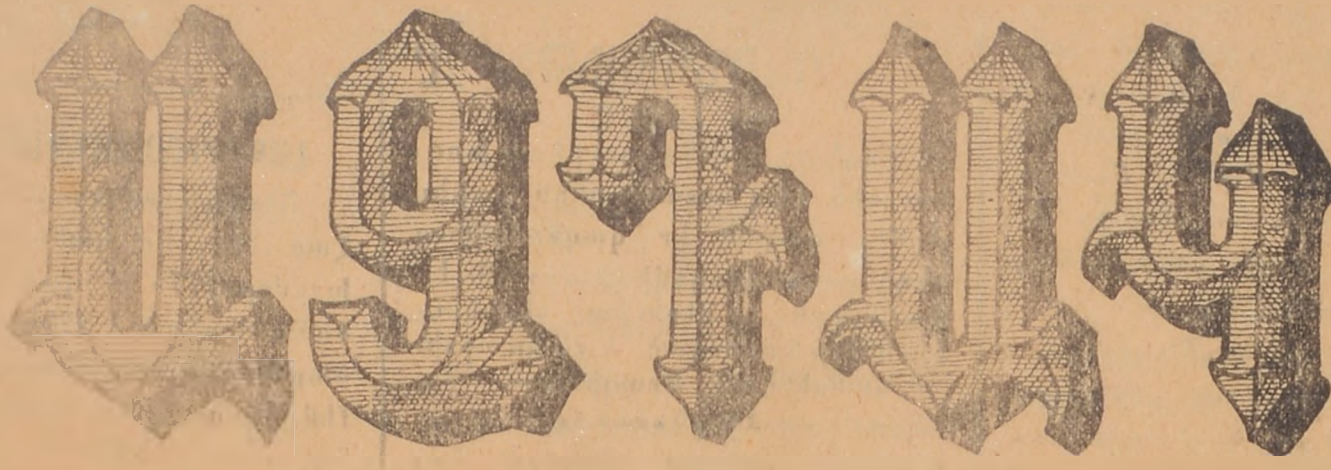

Միտիւմ ար. 60 դր. ոսկեգում
4 եղութեայ 35
Սրահմի. 8րդ. 4
Կեցածոնայ 2 50
Իրագ էւ Պարսկ. 1 սնդկ. սոկի

2008 ՔԱՆԿԱԿԵՐ
30 ՄԱՐՏ 1927
Հասցե՝ «AZTAG»
Journal Armenien
B. P. 587
Beyrouth Liban

Ա. Տարի

Կր երատարակուի Զորեհարթի եւ Շարաք օրերը

Թիւ 8

Խմբագրական

ՄԻԱԼ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐ

Վերջերս հրատարակուած լուր՝ 70 000 հայերու Սիւրիա փոխադրութեան մասին, առիթ է տուած որ արաբական մամուլը զանազան մեկնութիւններու տարուի:

Պէտք ունենալ հրատարակուող «Ահարար», որ այս երկրի ուսմանը թերթներէն մին է, սոյն հարի շուրջ յատկապէս նուիրած է խմբագրական մը՝ Պ. Ճոպրան թուէրի ստորագրութեամբ, որուն ամբողջական թարգմանութիւնը տուած ենք թիւ անդին:

Չանց տոնելով Յունաստանէն նոր փոխադրուելիք հայերու խնդիրը, որ դեռ եւս ստուգման կը կարօտի, մօտենանք Պ. Թուէրիի արծարծած հարցերուն:

Անկատ թուելով չան, այն վիտուրի խօսքերը՝ որ կան խմբագրականին մէջ, Հանրային կարծիքի ցնկաւարող հրապարակագիրը, պարտաւոր է աւելի փափկանկատ ըլլալ, երբ մանաւանդ իր խօսքը ուղղուած է իր լայն ամբողջ ժողովուրդի մը հասցէին:

Ըստ երկուսի «Ահարար» դժգոհ է նաեւ տարեւորէ ի վեր այս երկրի հաստատուած մեր հայրենակիցներէն իր դժգոհութիւնը ուն կը հիմնաւորէ երկու պիտուար կէտերու վրայ: Առաջին, որ հայերը այս երկրին հաւար օգտակար տարր մը չեն, որքան աւելի որ չեն զբաղուել երկրագործութեամբ, այլ հակառակը, փաճառակաւութեան և արհեստի մէջ իրենց ունեցած ծայրահեղութիւնը պատճառ կը դառնայ, որ տեղացի տարրը տուժէ նրկապէս:

Իսկ երկրորդ, հայերը չեն իրենց լեզուին և սովորութիւններուն, չեն շարունակ տեղացիներու հետ, և հետեւաբար զանոնք ձուլելու հնարաւորութիւն չկայ:

Հիմնուելով առաջին կէտին վրայ, «Ահարար» կ'երկարակցէ, որ ամէն տարի հազարաւոր արաբներ երկուսի դուրս կ'ելլեն՝ օտար ափերու վրայ գործ ձգելու: Բայց այս ճշմարտութիւնը յիշուած տարեւորէն ոչ մէկ մեկնութիւն ունի: Երբ մանաւանդ չեն և Հիւսիսային Ամերիկաներու Արիւնդիոն հոծ գաղութները: Տեղացի ժողովուրդները հայերու պէս սովորապէս չեն: Անոնք տարիներէ ի վեր օտարութեան կը դիմեն ոչ թէ գործ ձգելու, այլ բարեկամ չեն: Եւ իր երկրի ապագայով մտահոգուած իրանականներ, պէտք է գոհ ըլլալ, որ պարտաւոր երկիրը գէթ մասամբ կը բնակեցուի հայերով, որոնք չեն կորնար իրանականներու մեծամասնութեան ձայնին զօրավիճ չըլլալ:

Սխալ է այն կարծիքը, ու հայ արհեստաւորն ու վաճառականը կը վնասեն տեղացիներուն: Եթէ «Ահարար» մօտէն ուսումնասիրած ըլլար հայերու կեանքը այս երկրին մէջ, պիտի գտնէր որ հայերը շնորհիւ վրանագործներուն, ստեղծած են կենցաղային այնպիսի որակներ, որոնք իրենց լարաբերական կեանքին պէս տնտեսականն ալ մեկուսացուցած են: Հայը հայուն համար կը գնէ, հայուն կը ծախէ և հայէն կը շահի: Իսկ ընդհանրապէս մեծաքանակ գնումները կ'ընէ արաբ վաճառականէն: Այս իրականութենէն շատոր քնական է որ կ'ըլլայ տեղացիին և ոչ թէ հայր:

Միակ սապարէզը ուր հայը իր աշխատանքը կեցած է տարեկան կողքին՝ շինութեանց գործերն են: Բայց անոնց համար «Ահարար» փոխադրական ստորդ ունի. անկարելի է ուրանալ որ հայ գործաւորը կարևոր շաժին մը ունի այս ճիւղի հսկայաքաղ յառաջդիմութեան մէջ: Պ. Թուէրի պէտք է գիտնայ, որ բոլոր նոր կանգնած մեծ շէնքերու վրայ, հայուն քրտինքը ու արիւնը կայ: Հայը իր աշխատանքը ժողովուրդը, հակառակ իրեն անկողեցած սև օրերուն, ձեռքերը չբացու ուրիշներու, այլ բազում կը ուժով և ճակատի քրտինքով ոչ միայն ծառայ իր հայր, այլ և օգտակար եղաւ այս երկրի շինարարութեան գործին: Եթէ երկրագործութեան համար ալ լուր՝ ծրագրներ և միջոցներ ըլլային՝ փոխադարձ կրնանք րոնել, որ հայերը այդ ճիւղին մէջ ալ օգտակար կ'ըլլային երկրին: Փաստը մէկտեղէն է երբ Սոյաւի շրջանին մէջ գտնուեցաւ մէկը այդ սովորութեամբ զբաղուելիքներ տուող՝ սօս հայերը ընտանիքներ գացին հոն երկրագործութեամբ զբաղելու:

Մօտենալով երկրորդ կէտին, կրնանք պատասխանել Պ. Թուէրիին որ, այո, հայ ժողովուրդը չուզեր ձուլուիլ տարբեր ժողովուրդներու մէջ: Հայը հայրենիք մը ունի որ իրեն համար միլիոնաւոր կեանքներ է արժանի:

Անոնք ենք ներկայիս, բայց անհարկներ չենք: Իսկ «Ահարար» չենք ուզել մեղադրել այդ մարին հաւար, որովհետեւ դարուս ոգին է որ կ'արտադրուի անոր պահանջին մէջ:

Մենք կը յիշենք ուրիշ ակտնաւոր տարաւորականի մը նախնիստ խօսքերը՝ արտասանուած անցեալ տարի հունգուրեայ Պ. Վ. Վարդապետեանի ընտանիքին մէջ՝ անորի պատիւ տրուած թէյսեղանի մը ընթացքին:

Բայր ժողովուրդներու նման այս երկրի ժողովուրդն ալ իր բաւուր ունի մտածելու իր ստեղծարարական և ուժեղացման մասին: Իսկ մենք կրկին անգամ ըլլալով կը շնորհակալ որ հայը պահելով հանգիստ իր ազգային դիմագիծը կը միտայ այս երկրի օրինաւոր քաղաքացին:

Վստահ ենք որ արաբ մտաւորականութիւնն ու ժողովուրդը, հետզհետէ պիտի գան այն նորակապութեան՝ որ հայերը ոչ միայն բեռ չեն այս երկրին համար, այլ են՝ անհրաժեշտ տարր մը:

70.000 ԱՅ ԳԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՍՈՒԹԻ

Հայերը միայն արհեստի եւ վաճառականութեան մէջ բնդուեցան իրենց ցոյց կուտան, միջոցաւ մեր երկիրը հողով աշխատող երկրագործներու պէտք ունի: Մենք Ամերիկա վաճառական կը դրկեցնէ, վաճառականներու եւ արհեստաւորներու պէտք չենք ինքնին:

Խ. Մ. Նոյնութեամբ կուտանք քաղաքացիներ՝ այն խմբագրականին, որ մարտ 23 թուակիր «Էլ Ահարար» արաբերէն թերթին մէջ լայն տեսարան տրուած էր իր լայն տեսարաններուն մէջ:

Քանի որ օր առաջ հրատարակեցինք մեր Պոլսոյ թղթակցին տուած տեղեկութիւնները, ըստ այդ տեղեկութեանց Յունական կառավարութիւնը ազգերու դաշնակցութիւնէ պահանջած է՝ Յունաստան գաղութող 70,000 հայ գաղթականներու ուրիշ տեղեր փոխադրելու, առաքելով որ կառավարութիւնը դժգոհ է առաջին և երկրորդն ու քաղաքներէն բողոքներ կուտան անոնց մասին:

Եթէ մեր թղթակցին ըզգրած թերթին առած այս տեղեկութիւնը, ներքէն է, շատ հեռու չէ այդ նոր հիւրերու հետ մեր հանդիպումը: Թիւրքիոյ իրենց երկրէն վաճառած և աշխարհի շուրջ ծագողներու ցրուած 70,000 հայ գաղթական մեր վրայ պիտի իյնան և հակառակ մեր կամքին մեզի նախընտրելու եղող և մեր երկրին մէջ բնակող 150,000 իրենց հայ հայրենակիցներուն պիտի միանան: Հայ գաղութի շրջանակը պիտի ընդարձակուի և այս քննարկուած ազգէն ապագայ ազգը յառաջ պիտի գայ:

Մենք կուզենք որ ժամանակի ժողովուրդացած մարդերուն թիւը աւելանայ: Երկրորդը համար մեր մանկակցութիւնն ալ բերենք, կուզենք որ մենք ալ բաժին ունենանք մարդկային վերքերը բաժնու գործին մէջ: Բայց միևնույն ժամանակ ալ կուզենք որ մեր կարողութեան վեր շնորհներ չընենք, չի ընենք մեր կեանքի ուժը և օտարները ապրեցնելու համար մեր արիւնքը չի պարպենք:

Մեր երկիրը տնտեսական կառուութեան և ագրոքոնքի մեծ իրաւունք կը տառապի, և այդ պատճառով մեր հայրենակիցներուն շատերը ուրիշ երկրներ կը գաղթեն իրենց ապրուստը ապահովելու համար: Իր գաղութներուն համար տեղ չունեցող և ինքնուրիշ երկրներ արդեօք ընդարձակ պիտի ըլլայ հայ գաղթականներուն համար:

Կրտսէ թէ հայերը դիւրաբար չեն թողնուած գործերը, այդ ճիշտ է: Բայց մեր երկիրը ասկէ աւելին չի կրնար հանդուրժել: Երկրայ երկրորդը չենք թողնուած և փոքր տարեկաններու մէջ ուղղակի մրցակցեցան մեր իրենք, մեր երկրէն քիչ մը դրամ հաւաքողները վաճառականութեան սկսան և այդ ճիւղին մէջ ալ մրցակցութեան սկսան: Իսկապէս ինչպ'ս արհեստներու մէջ, վաճառականութեան մէջ ալ անոնք ընդունակութիւնն ունեն: Հայրը ձեռք գործներու մէջ ալ համար վաճառական են: Իրենց տիկինները պրօքթրի և գորգի գործերուն մէջ նշանաւոր են:

ՊԱՀԵՍԻՆԵԱՆ ՍՈՒՐԶԱՆԴԱԿ

(Մեր Սեփական Քրթակցէն)
Դորձագուրդի հետք բանուորներու ցոյցը:— Յարձակում է եւ ձեռքարկութիւն:— Հակապիտեան ճառեր կը խօսուի:— Անձնատուան կիներ եւ յուրաքանչեւութեան քաղաք:— Նապարէի Որդեհոյը կը փակուի:—

Նախորդ թղթակցութիւններէն մէկով գրած էին, հարեանքիօրէն, Պաղատիսի մէջ այժմ տիրող տնտեսական և առեւտրական վատ դրութեան և գործազրկութեան օր քաղաքի օրէ աւելի գէշ վիճակ ստանալուն:

Այժմ չիրականացուց: Այս պարագաներու ապ. լաւական է որ անգործութիւնը օրէ օր բազմանայ և յուրջ զգոհութիւններու ու բողոքներու տեղի տայ:

Ահա՛ այս բողոքի ցոյցներէն մէկն էր որ տեղի ունեցաւ, առջի օր, հինգշաբթի, կէսօրէ առաջ, հարեւաւոր գործազուրկ հրեայ մանուկներու կողմէ: Յոյ ցարարներու այս խռովը, կազմակերպուած բանուորներու խորհուրդին կ'ըմէ, ուղղակի ինքնուրու շերտալիքի գրասենեակը դիմելով, կը պահանջեն որ իրենց օգտակարները աւելցնուի՝ գործ իյնալով: Եւ ցարարներու այս պահանջը, մասնաւոր պատեւրակութեան մը կողմէ գրասենեակի պետին կը հաղորդուի, որը, կցկուտելու ոչ չուցացուցել պատասխան մը տալուն վրայ, ներկայ դատաւոր ամբիւր, մատի մէջ շարժուած, կ'սկսի պաշտօնաւոր վրայ յարձակուի: Քարերով և փայտերով զինուած, գրասենեակին պատուհաններն ու ապակիները ջարդ ու փշուր կ'ընեն: Օրավարձի յաւելում և գործ, նամանաւոր գործ կը պահանջեն: Անկարող ցուցարարներուն զայրոյթը զսպելու և հետզհետէ հաւաքուող ամբիւր խաղաղեցնելու, գրասենեակի պաշտօնաւորները հեռանալով ոստիկաններու կողմէ օգնուելու համար:

Գաղթի լաւ օգտակար եղող է: Եւ հիմա հիմա հայ կառավարութիւնը իր կի մէջ ներկայ գտնուող հայերը փոխանակ արհեստի և վաճառականութեան մեղու, զանոնք երկրագործութեան մէջ օգտագործել, որքան լաւ պիտի ըլլար: Բայց այդպէս լորաւ, այլ ընդհանրապէս զանոնք գնդակու և քաղաքներու մէջ տեղաւորել, որոնք արհեստի և առեւտրի լծուելով երկրի հարազատ դաւանները դժուարութեան մասնեցին: Եթէ անոնք գնդակու մէջ ցրուած ըլլային և հողագործութեամբ զբաղէին, այն առեւ երկիրը կ'օգտուէր և մեծ պակաս մը կը գոհացուէր:

Չգոհանալով իրենց այս խաղաղ թողութիւն ցոյցէն, այս անգամ ցուցարարները կը դիմեն Սիւրիոյ տնտեսական կազմակերպութեան գործակալի ժողովը գրասենեակի, որ Սուսաղէի գլխաւոր պողոտաներէն Եւֆրատի պողոտային վրայ հաստատուած է: Հայ ցուցարարները չեն կրնար ծայրահեղութեան ղեկին Ոստիկանական խորհուրդին հետ և չի լիայ տալ: Ըստուած մասնաւոր պատեւրակութիւն մը ընդէ, քաղաքագործի ներկայանալով, իրենց պահանջները կը ներկայացնեն: Ըստ հանձնարար կը ներկայացնեն իր պատասխանի կը հաղորդէ թէ, անմիջապէս որ գործադիր ժողովը նախագահը վերադառնայ արտասահմանէն, նկատառութեան պիտի լանձնուի եղած առաջարկներն ու պահանջները, և կը խնդրէ որ հաւաքուած ցուցարարները ցրուեն:

Պատեւրակութեան վերադառնալով վերջ, ցուցարարները ուղղակի խռովութիւն բանուորներու քիւպը կը հաւաքուեն, ուր զառապան բանուորներու և իրենց զինակարներու կողմէ ձեռք արաւմատուելով, հակապիտեան ցոյցի կ'ըլլան: Բանուորներու խորհուրդը, չլարեանալով իր արտակարգ գործարարութեան շերտալիքի, քիւպը համար ստիզմուած կացութիւնը, իր նիստը ուրիշ օրուան մը կը լեւանալէ:

Հինգշաբթի օր մինչև երկուրդ գրեթէ այս ձևով ցոյցերէ և բողոքներէ վերջ, երէկ, վերջապէս, խռովութիւն բողոքի տարբեր ցոյց և կերպարներու ստացաւ: Եւ ցարարներու անգործութեան մը կիներ, որ ընտանիքով անօթութեան և սովի մատուցած էր, երէկ առաւօտ, յաւաքուածութիւն մը տուած, իր տան մէջ պարսնէ մը կախուելով անձնատուան կ'ըլլայ: Այս ողբերգական դէպքը առիթ կուտայ անգամ մ'ալ, որ, չխաղաղած զայրոյթը ու ցատուը կրկին բողոքի: Դիւանական պաշտօնական գործադրութիւն վերջ, յուրաքանչեւ հարեւաւոր բանուորներու խումբ մը կը կազմուի և հէգ անձնատուան կ'ընեն: Զբոսաշրջիկներու եղանակն ալ, իր վրայ դրուած յայտերը մինչև

Մանուկների փաշանս սիրով և շուք զննե: Ինչ ասանկցու